

Advies

BEZOEKADRES
Hanzeplein 120

WEBSITE
ggd.groningen.nl

POSTADRES
Postbus 584
9700 AN Groningen

Telefoon (050) 367 40 00
Fax (050) 367 40 01

Aan [REDACTED], Gemeente Vlagtwedde
Van [REDACTED]
Afdeling GGD/ Specialistische Zorg en Veiligheid
Datum 8 september 2017
Onderwerp Gezondheidskundige beoordeling melkveehouderijen Buijs en Rass - aanvulling op GGD advies d.d. 28 maart 2014

Aanleiding

In 2014 heeft de GGD geadviseerd naar aanleiding van de bouwplannen van de grootschalige veehouderijbedrijven van Buijs en Rass. Inmiddels hebben de bouwplannen ter inzage gelegen. In de zienswijzen is gewezen op gewijzigde maatschappelijke omstandigheden en recent verschenen publicaties met betrekking tot de gezondheidsaspecten rond intensieve veehouderijbedrijven.

Gemeente Vlagtwedde wil haar besluit baseren op actuele wetenschappelijke inzichten. De gemeente vraagt of de GGD het advies van 2014 handhaaft. Wij stellen het op prijs dat u GGD Groningen benadert voor de meest recente gezondheidskundige informatie ten behoeve van uw besluitvorming.

Op de volgende pagina treft u het aanvullende GGD advies aan. Het advies is geactualiseerd met behulp van twee recente Nederlandse onderzoeken.

In 2015 is het onderzoek 'Geurhinder veehouderij nader onderzocht: meer hinder dan Handreiking Wgv doet vermoeden?'¹ gepubliceerd.

In 2016 is het eerste rapport 'Veehouderij en gezondheid omwonenden'² (ook wel VGO-1) gepubliceerd, gevolgd door een tweede rapport 'Veehouderij en gezondheid omwonenden – aanvullende studies'³ (VGO-2) in 2017.

De resultaten van deze onderzoeken gaan in op de volgende thema's uit het GGD-advies: geur en fijnstof, inclusief ammoniak en biologische agentia.

¹ http://www.academischewerkplaatsmmk.nl/projecten/afgeronde_projecten/2014/geuronderzoek

²

http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2016/juli/Veehouderij_en_gezondheid_omwonenden

³

http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2017/Juni/Veehouderij_en_Gezondheid_Omwonenden_aanvullende_studies_Analyse_van_gezondheidseffecten_risicofactoren_en_uitstoot_van_bio_aerosolen

Geactualiseerd GGD advies over geur en fijnstof

In het advies van 2014 heeft de GGD heeft geconstateerd dat er voor melkveebedrijven geen geuremissiefactoren zijn vastgesteld en dat er vaste afstanden gelden tot geurgevoelige functies. Uit het onderzoek naar geurhinder in 2015 blijkt dat er meer geurhinder voorkomt dan verwacht volgens de Handreiking bij de Wet Geurhinder Veehouderij, en tevens afhankelijk van het diertype bij dezelfde geurbelasting. Tot op heden is er geen zicht op wettelijke geuremissiefactoren en gestaffelde afstandseisen. Daarmee blijft de toekomstige geurbelasting voor de omgeving niet kwantitatief in te schatten.

De GGD handhaaft het advies ten aanzien van geur: de omwonenden van de melkveehouderijen kunnen geuroverlast ondervinden ondanks dat de situatie aan de wettelijke normen voldoet.

In het advies van 2014 heeft de GGD aangegeven dat de uitstoot van fijnstof mogelijk leidt tot een verhoogde emissie van biologische agentia. Daarnaast draagt de verhoogde ammoniak uitstoot bij aan de vorming van secundair fijn stof. Uit de VGO-studie blijkt dat diverse gezondheidseffecten gerelateerd lijken aan blootstelling van omwonenden aan diverse componenten afkomstig van veehouderijen. Daarbij is de afstand tot het bedrijf en het aantal bedrijven in de woonomgeving van belang. De onderzoekers bevelen aan de blootstelling te verminderen door reductie van uitstoot, langs twee lijnen: reductie van primaire emissies (fijnstof en micro-organismen) of reductie van secundaire emissies (ammoniak). De GGD ziet in de reductie-eisen voor nieuwbouw melkveestallen in 2018 een positieve ontwikkeling voor de emissie-reductie van ammoniak.

De GGD handhaaft het advies ten aanzien van fijnstof, ammoniak en biologische agentia: het uit voorzorg toepassen van een afstandsadvies van 250 meter tot gevoelige bestemmingen en het toepassen van best beschikbare technieken om emissies terug te dringen.

Onderzoek Geurhinder veehouderij nader onderzocht

Het geurhinder-onderzoek uit 2015 heeft aan ruim 13000 mensen gevraagd hoeveel geurhinder zij ervaren. Ook is op de ruim 13000 huisadressen de cumulatieve geurbelasting gemodelleerd. Hieruit bleek dat bij een gegeven cumulatieve geurbelasting er aanzienlijk meer geurhinder voorkomt dan te verwachten is volgens de Handreiking bij de Wet Geurhinder Veehouderij. De relatie tussen cumulatieve geurbelasting en hinder blijkt afhankelijk te zijn van diertype: van het ene type geur hebben burgers bij eenzelfde objectief gemeten geurbelasting minder snel last dan bij een ander type. Bij gelijke geurbelasting leidt de geur van pluimveehouderijen tot de meeste geurhinder in de studiepopulatie, gevolgd door varkens en rundvee.

Na dit onderzoek heeft de Bestuurlijke werkgroep Evaluatie Geurregeling Veehouderij advies uitgebracht⁴ aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu. De werkgroep adviseert voor melkveebedrijven gestaffelde afstandseisen vast te stellen. Ook adviseert de werkgroep een emissiefactor vast te stellen waarmee de bijdrage van de melkveebedrijven aan de cumulatieve geurbelasting in beeld kan worden gebracht.

Onderzoek Veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO)

De VGO-studie is een vervolg op het verkennend onderzoek 'Intensieve Veehouderij en Gezondheid'⁵ (IVG) uit 2011. De VGO-studie heeft de aanknopingspunten voor mogelijke verbanden tussen veehouderijen en gezondheidseffecten uit de IVG-studie op verschillende manieren nader onderzocht. Gekeken is of er verbanden zijn tussen veehouderij-gerelateerde kenmerken (zoals afstand, aantal bedrijven, aantal dieren) en gezondheidsuitkomsten (bijv. klachten, medicijngebruik, longfunctieverlaging). Er zijn anonieme gegevens van huisartsen gebruikt, er zijn vragenlijsten afgenomen en inwoners (18-70 jaar) hebben deelgenomen aan medisch onderzoek. Daarnaast is de luchtkwaliteit van het onderzoeksgebied in Oost-Brabant en Noord-Limburg onderzocht met metingen. In het onderzoeksgebied waren de volgende typen veehouderij vertegenwoordigd: (melk)geiten, nertsen, pluimvee, rundvee, schapen en varkens. Ruim 40% van de vragenlijstrespondenten woonde op minder dan 500 meter van een rundveebedrijf, en iets minder dan 90% binnen een straal van 1000 meter.

De VGO-studie heeft aangetoond dat mensen die rondom veehouderijen wonen minder astma en allergieën hebben. Ook wonen er minder mensen met COPD, een chronische ziekte aan de longen. Daar tegenover staat dat mensen met COPD vaker en/of ernstigere complicaties ervaren als er meerdere bedrijven binnen een afstand van één kilometer van de woning liggen.

Verder is er een verband gevonden tussen wonen nabij veehouderijen en verlaagde longfunctie. Bij hogere concentraties ammoniak in de lucht wordt de longfunctie in het hele onderzoeksgebied lager, mogelijk als gevolg van omzetting in secundair fijnstof. De omvang van het effect is vergelijkbaar met schadelijke effecten van verkeer in de stad.

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/06/01/eindadvies-werkgroep-evaluatie-geurregeling-veehouderij>

⁵ <https://www.nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Rapport-Intensieve-Veehouderij.pdf>

Er is een consistent verband tussen het optreden van longontsteking en de nabijheid van pluimvee en geiten. Dit is bij rundveebedrijven niet aangetoond.

Uit luchtmetingen blijkt dat de concentratie endotoxinen in de lucht toeneemt naarmate de afstand tot een veehouderij kleiner wordt, of het aantal veehouderijen cq. het aantal dieren in een gebied groter wordt. Omdat er jaargemiddelden zijn berekend kunnen door de onderzoekers geen uitspraken worden gedaan of de geadviseerde endotoxine concentratie van 30 EU/m³ voor kortdurende blootstelling (Gezondheidsraad 2012⁶) op leefniveau op momenten wordt overschreden.

Ook sectoren die niet bekend staan om hoge uitstoot lijken een substantiële bijdrage te leveren aan de concentratie van endotoxinen in de leefomgeving. In het onderzoeksgebied zijn deze sectoren, zoals melkveehouderijen (met lage emissiefactor), in grote aantallen vertegenwoordigd. De onderzoekers verwachten eind 2017 uitgebreidere gegevens hierover te publiceren.

Zij bevelen aan om het onderzoek te herhalen in een ander deel van Nederland, omdat lokale kenmerken (zoals de luchtkwaliteit) van invloed zijn op de bevindingen. Voor andere resultaten (zoals ziekteverwekkers) achten de onderzoekers het aannemelijk dat deze ook gelden voor andere gebieden. Op verzoek van de staatssecretaris van Economische Zaken⁷ bereidt de Gezondheidsraad een advies voor, onder andere op het punt van vervolgonderzoek. De publicatie van dit advies wordt eind 2017 verwacht.

⁶ <https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/201227Gezondheidsrisicoveehouderijen.pdf>

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/06/01/kamerbrief-met-reactie-op-diverse-onderzoeken-naar-de-relatie-tussen-veehouderij-en-gezondheid>